

AMAZÒNIES EL FUTUR ANCESTRAL

Del 13 de novembre del 2024
— fins al 4 de maig del 2025

CCCB

Aquest document inclou els textos de l'exposició.
Està escrit segons les pautes de Lectura Fàcil
per facilitar-ne la comprensió.

Text: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB)

Adaptació a Lectura Fàcil: Lucía Burbano i Laia Vidal (Associació Lectura Fàcil)

Maquetació: Carme Guiral

Portada: Imatge gràfica de Cómo Design Studio SL

Sumari

Introducció	4
1. El missatge de les arrels	6
2. Un arbre fet d'aigua	8
3. Bonanzas voraces	10
4. Som un teixit	12

Introducció

L'Amazònia és una selva tropical d'Amèrica Llatina on viuen espècies d'animals i vegetals molt diverses. De fet, 1 de cada 10 espècies del món viu a l'Amazònia.

És un territori fràgil. Especialment ara que el canvi climàtic amenaça l'Amazònia i tot el món.

La solució a aquesta amenaça es troba en els coneixements de les persones indígenes que viuen a l'Amazònia des de fa milers d'anys. És el que s'anomena *futur ancestral*, quan la saviesa dels avantpassats és necessària per solucionar els problemes del futur.

En aquest cas, la solució és tornar a connectar amb la natura, i posar fi a la falsa superioritat de l'ésser humà. També cal recuperar el concepte del temps que tenen els indígenes. Segons ells, es divideix en cicles i no en una línia, com es creu a Occident.

Aquest projecte que presentem a l'exposició ha nascut a l'Amazònia. Barreja els treballs de diferents professionals indígenes, com ara artistes, activistes, pensadores, historiadors, antropòlegs, arqueòlegs, cineastes i curadors d'art, com si fos un viatge per un mapa diferent.

La selva de l'Amazònia pertany a 9 països diferents. Però aquestes fronteres les van establir els colonitzadors europeus i són molt diferents de com eren abans.

El títol de l'exposició parla d'Amazònia en plural perquè és un territori tan divers que és impossible parlar d'una única Amazònia.

L'exposició vol mostrar els coneixements dels indígenes però des d'un punt de vista diferent de la dels colonitzadors, que encara és la visió predominant.

Potser la saviesa indígena i el pensament científic poden arribar a comunicar-se.

1. El missatge de les arrels

Quan els europeus van colonitzar l'Amazònia al segle XVI (16), la van anomenar *la selva verge*. Per a ells era un paradís allunyat del que anomenaven *civilitzat* de les societats occidentals d'on venien.

Aquest va ser el primer exemple de violència que ha patit l'Amazònia. En aquest cas, la violència es troba en el llenguatge. El nom de *selva verge* era una forma d'aprovar-ne l'explotació dels recursos naturals.

Daiara Tukano,
***Ohpeko Pati, món de les aigües sagrades de la gran mare de l'univers*, 2023.**
Tinta sobre paper.
Cortesia de Richard Saulton Gallery, Londres, Roma, Nova York i Millan, São Paulo.

Durant més de 500 anys,
els recursos de l'Amazònia han estat explotats
fins a acabar amb la memòria cultural de la població indígena
que feia més de 10.000 anys que hi vivia.

Diferents investigacions demostren
que l'Amazònia no és una «selva verge»
sinó un «gran jardí» on els seus habitants
es relacionen amb la natura
i amb els esperits que viuen a la selva.
Aquestes relacions han estat molt importants
des de la seva creació i per a la seva conservació.

Els pobles indígenes han fomentat una agricultura diversa
amb el cultiu de plantes
que han utilitzat com a medicaments
i per les cures, per l'art i la música.

A Occident, aquests coneixements
s'anomenen *ancestrals* o *tradicionals*,
i són diferents dels coneixements científics.

Col·lectiu Mahku (Kássia Borges i Ibã Huni Kuin), *Rashuaka*, 2022.

Acrílic sobre tela.

Cortesia de Carmo Johnson Projects.

2. Un arbre fet d'aigua

El riu Amazones recorre gairebé 7.000 quilòmetres, des del Perú fins al Brasil, on desemboca a l'oceà Atlàntic.

El seu trajecte mostra diferents realitats, cultures i formes d'expressió que han resistit a la uniformitat que volien implantar els colonitzadors.

En l'actualitat, les poblacions que viuen al voltant del riu mostren 2 realitats:

1. La dels indígenes originals
2. La dels descendents d'africans, colonitzadors i *ribeirinhos*.
Són persones d'altres parts del Brasil que van arribar en diferents moments de la història.

Gê Viana, de la sèrie *Paridade*, 2020
primera capa: Neide Santos Cururupu, MA Photo; segona capa: dona guaycuru (Paraguai), 1843-1847.
Fotografia *lambe-lambe* i fotomuntatge.
Cortesia de l'artista.

Aquesta barreja representa una oportunitat per crear una societat nova i més sostenible, que continua evolucionant.

És necessari que aquest punt de vista s'imposi a la visió occidental.

A les ciutats que es troben al voltant del riu, com Leticia, Iquitos, Manaus, Belém do Pará i Rio Branco, existeixen moviments culturals que reivindiquen aquest canvi.

Andrés Cardona, *Vista aèria de Belém do Pará*, 2023.

Cortesia d'Andrés Cardona i Vist Projects.

Luiz Braga, *A Preferida*, 1985.

Cortesia de l'artista.

3. *Bonanzas voraces*

En aquest context,
la paraula *bonanza* es refereix a l'explotació
dels recursos naturals de l'Amazònia,
una de les formes de violència que encara es practica.

Si en l'economia, *bonanza* vol dir 'benefici econòmic
i inversió de diners,
per a l'Amazònia significa la seva destrucció ecològica.
I, per a la població, l'obligació de marxar de la seva terra.

Lalo de Almeida,
*Protesta dels munduruku
a Belo Monte, 2013.*
Cortesia de l'artista.

Víctor Moriyama,
Floresta queimada, 2019.
Cortesia de l'artista.

Els colonitzadors que van arribar a l'Amazònia van establir unes relacions polítiques i socials civilitzades, segons el seu punt de vista.

Però van ignorar la població indígena, que consideraven persones salvatges, i així van promoure el racisme i la separació social.

Des del segle XVI (16), els europeus van ocupar l'Amazònia per explotar-ne els recursos naturals, establir poblacions urbanes i imposar la seva manera de pensar.

Aquesta manera de fer afirma que el progrés només s'aconsegueix amb l'empobriment o la mort dels pobles de l'Amazònia.

Avui dia, això continua. Persones que defensen el medi ambient, membres de les comunitats indígenes i descendents d'africans que defensen el territori encara són assassinats.

Com a resposta, els mitjans de comunicació i els directors de cinema documental treballen junts per explicar aquesta situació a tot el món.

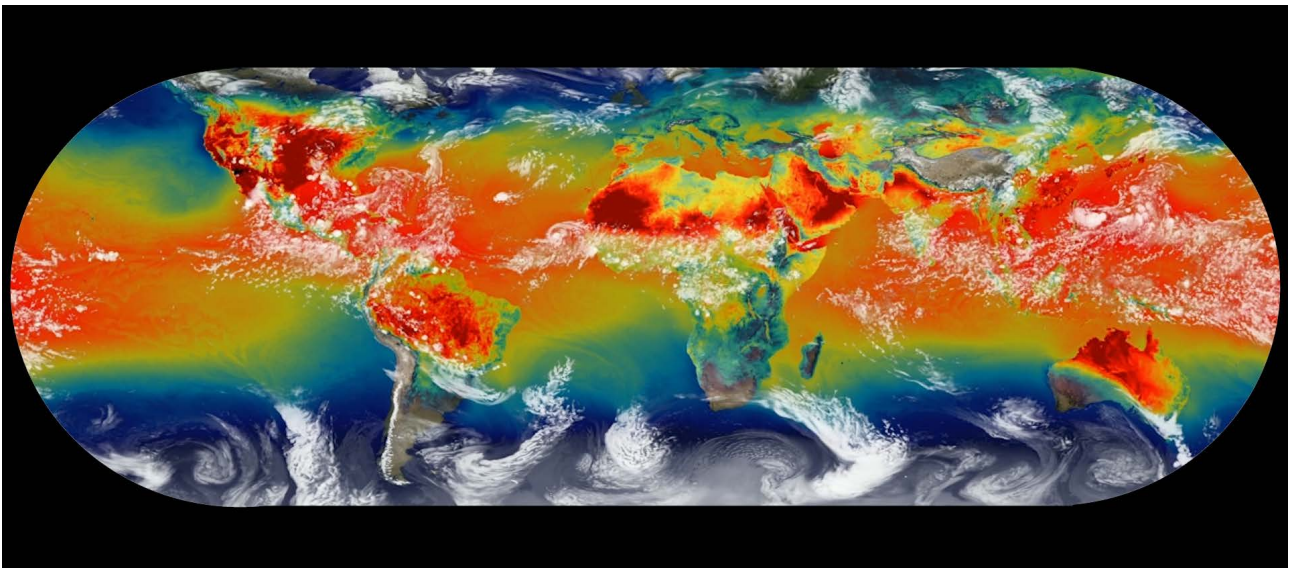

Col·lectiu Água (Pablo Albarenga, Mariana Greif, Soll Sousa) amb la col·laboració de Raimundo «Berro Grosso», *Memòries del riu*, 2023.
Dibuix sobre fotografia digital impresa.
Cortesia dels artistes.

4. Som un teixit

Les comunitats indígenes connecten amb els seus avantpassats i amb els esperits que viuen al bosc per demanar-los consell.

Ho fan mitjançant els somnis i l'ús de plantes que generen al·lucinacions. Aquesta relació explica l'estret vincle que existeix entre el que és humà i el que no, i una realitat formada pel que és visible i invisible.

William Putman

Temperatura de la superfície i representació de núvols, 2013

Cortesia de la NASA/Goddard Space Flight Center

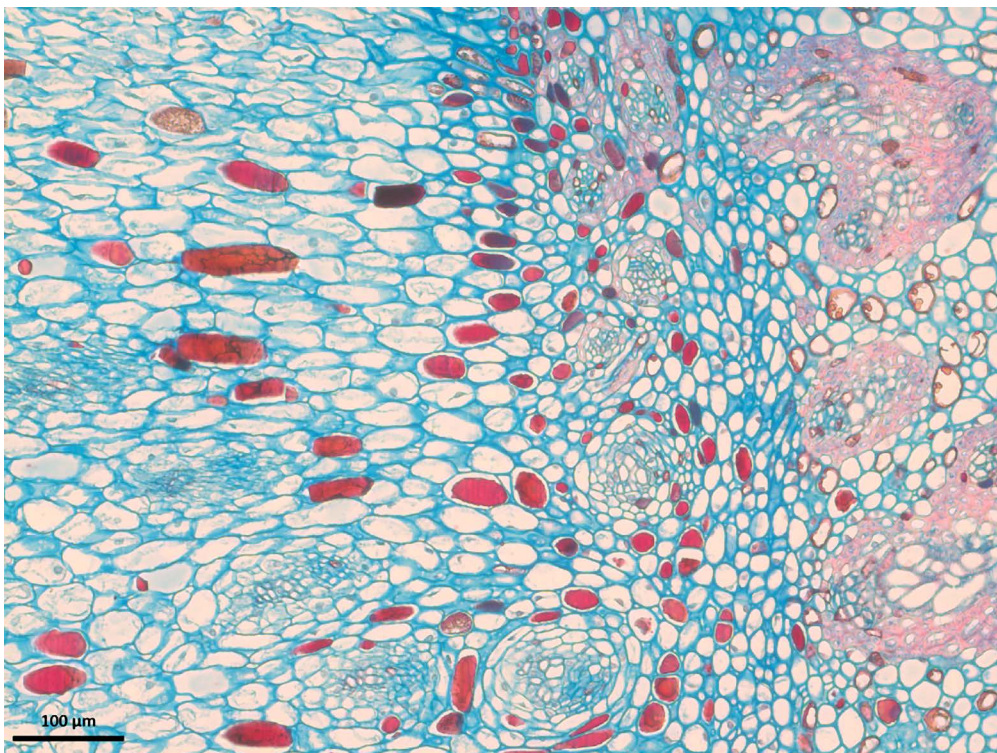
El concepte de progrés, tal com s'entén a Occident, està cada cop més lluny d'aquests vincles amb els avantpassats i la natura.

El pensament occidental defensa un creixement que segueix una línia temporal i que és destructiu.

Les comunitats de l'Amazònia han conservat aquest vincle amb la natura malgrat l'explotació del seu territori.

La situació ecològica de l'Amazònia és dramàtica i ha arribat el moment d'actuar.

Sense amargar-nos en visions poc realistes, aquest últim àmbit de l'exposició ens convida a un ritual que ens ajuda a entendre que tots formem part d'una mateixa pell, un mateix teixit, i que el futur de l'Amazònia és important per a tothom.

María Elisa Guedes de Menezes y Maria Gracimar Pacheco de Araújo, Embrió en desenvolupament de palmera napa (Manicaria saccifera Gaertn.), 2023.

Cortesia del Grup de recerca MAVIC-UFAM

Una producció de

CCCB Centre de Cultura
Contemporània
de Barcelona

El CCCB és un consorci de

 **Diputació
Barcelona**

 **Ajuntament
de Barcelona**

Amb el suport de

 **Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura**

 **MINISTERIO
DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA
Y COOPERACIÓN**

 aecid

 **Cooperación
Española**

 VIST

I la col·laboració de

 CINA7
Grupo de investigación sobre
culturas indígenas i afroamericanas
IINTER SABERES
DIALOGOS CON PUEBLOS INDIGENAS

**THE SENSE OF
SILENCE**

**UNIVERSITAT POLITÈCNICA
DE CATALUNYA
BARCELONATECH**

**A N A
M A S**
PROJECTS

 Casa Àmerica Catalunya

 **Museu
da Língua
Portuguesa**

 **FUNDACIÓN
ERNESTO
VENTÓS**

aparto
student living to be a part of

Més informació

cccb.org
[#AmazoniesCCCB](https://twitter.com/AmazoniesCCCB)

Patrocinador inaugural

 **ESTRELLA
DAMM**